

De-wezuu cayu ne qe-Eso setu kpelikuu takayaɣ taa tɔm kiŋiɛtɔ

6-12 SEPTEMBRE

ÑIM MBU PIWE ESOTOM TAA YO | WAYI WAYI PAYTU 33-34

“Meɓi Yehowa ‘tamtam nesi’ tɛɛ”

it-2 1200

Yesurun

Piɓe ñamtu hiɗe ndi payaxayni Izrayeeli yɔ. *Septante* taa le, palabini-dɔ tumiye ezi soɗolm tɔm piye yɔ ne peɗezi-dɔ se “kusɔɔ-lɔ”. Hiɗe Yesurun tozay Izrayeeli piya ezuma Yehowa dɔ-si ne egbaye ne puyɔɔ le piɔɔ-zuu se si-dɔne etuuɓi yɔ pi-yɔɔ. (Wp. 33:5, 26; Iza. 44:2) Wayi Wayi Paytu 32:15 taa le palabini-dɔ tumiye ezi eduuye yɔ. ðenɗe ezi Izrayeeli kaacay wezuu ne pɩla nɔɔ kuɗomay ne hiɗe Yesurun ndi payax-ku yɔ le, kiyeba ne kɩla ñuu taa ɗon ne kɩɔ ki-Laɗu ne kini ki-Ñuu Yaɗu.

rr 120, aɗakay

Yehowa siɣni-dɔ se ɗiɗayni siɣuu ɗa-ningbanzi yɔɔ

Piɩɩa ɗiɩɩuu se piɩɩi miɩɩɩ sakiye puɔɔ ne piɩɩɩ Ezekiyeeli aliwaatu le, nayi Moyizi kaayɔɔɗaa se piɩɩɩna se Yehowa weni ɗon le, esɔɔli ɗɔɗɔ siɩɩ se elabini-ɩ tumiye ne esini e-samay. Moyizi mawa se: “Ðooo lɔɗɗaa Eso ɗiɩɩɩɩ, ne haɗe cɩɩe yɔ, enu keɩi tamtam nesi.” (Wp. 33:27) Eɛ piɩɩuu feyi se ye ɗiɩɩɩni ɗe-Eso Yehowa yɔ kaɗe aliwaatu taa yɔ, ekaɣ e-nesi liɩuu ne esini-dɔ ne ekusi-dɔ ne soɗolm ne eyele ne ɗiɗayni siɣuu ɗa-ningbanzi yɔɔ.—Ezek. 37:10.

w11 15/9 19 § 16

Se seya ne ti ɗɔkuu

¹⁶ Ezi Abraham yɔ, Moyizi tɩna lidau tɔm ndu Eso kaayɔɔɗaa yɔ ne e-esa. Izrayeeli mba

cayaɣ suu lidau tɛtu taa le, Eso heyi Moyizi se: “Ŋkaɣ tɛtu losuu poliɩ taa, ele ŋkaɣ suu ti-taa, tɛtu ndu mɔnɔɩ haɩ Izrayeeli piya yɔ.” Mbu puyɔɔ yɔ samay ñuu taa ɗon yɔ le, e ne Aarɔɩni ‘paɗu-ɩ ɗiɩɩɩɩ Meriba lɩm cɔɩɩ.’ (Wp. 32:51, 52) Piyeba ne Moyizi cayni samay na? Aayi. Ewazay samay le, tɔm tɩne etezina: “Ŋke koboyay tɔ, Izrayeeli! Awe ezi ña yɔ, samay, ñe weyi ŋyaki ña-ñuu Kiɩaylo taa yɔ? Enu keɩi ñɔ-tɔɗe ne ño-ɗon laɣɗe.” —Wp. 33:29.

Fezuu taa ñim

it-2 312 § 4

Moyizi

Moyizi kaaweni piɩɩi 120 aliwaatu ndu esi-ba yɔ. Bibi yɔɔɗay ezuma eɛweni tomnay kɩɩa yɔ, pi-tɔm le, kiɩɔɔɗaa se: “E-esa ti-cami ne e-ɗon [tiɩuu].” Yehowa pimi-i lone ndi ɗi-taa nɔɔyɩ tiɩiɩi ne etili kaau yɔ. (Wp. 34:5-7) Piɩuu feyi se elabi mbu se Izrayeeli piya itaapiɩi Moyizi piɩau egoli-miye ne siɩli cetim Eso setu kpaca taa. Piɩɩɩɩ se Eleeu kaasoɩaa se Izrayeeli piya iɩpaɣ Moyizi tomnay ne siɩa mbu, puyɔɔ Yuudi mawa se: “Aliwaatu ndu tɔm kaakom Eso tiyiɩu soɔɔ Mikayeeli ne Eleeu pe-heku taa ne poɩɩɩ tɔm Moyizi tomnay yɔɔ yɔ, etikaɩi ne eheyi-i tɔm kiɩɩekeditu se ehuɩni-ɩ tɔm; ele eyɔɔɗaa se: ‘Yehowa ehuɩni-ɩ tɔm.’” (Yud. 9) Puɔɔ ne Yozuwee ɗiyi Izrayeeli piya ne siɩuu Kanaɩ ejaɗe taa le, siɩay kuɩɩwiye avema 30 kaɩiɩbusuu taa.—Wp. 34:8.

13-19 SEPTEMBRE

ÑIM MBU PIWE ESOTOM TAA YO | YO- ZUWEE 1-2

“Mbu piwee se ŋla ne piɩɩmni-ɩ camu-ye yɔ”

w13 15/1 8 § 7

Wɛɛ abalɩtu mbu puyɔɔ yɔ Yehowa wɛ ñɔ-cɔɔ!

⁷ Pɩsa nɛ dɩwɛɛnɩ abalɩtu ndu pɩpɔzɩtu-dɔ yɔ nɛ dɩla ɛsɔ sɔɔlɩm lɛ, pɩwɛɛ se dɩkpɛlɩkɩ ɛsɔtɔm nɛ dɩdɔ tɩ-yɔɔ. Mbu paaheyi Yozu-wee se ɛla alɩwaatu ndu ɛlɛɣzɩ Moyizi lone taa yɔ. Peheyi-i se: “Ñɩtɩ ŋkpa dɔŋ nɛ ŋdɔkɩ camiyɛ kpam, nɛ ŋdɔkɩ nɛ ŋla payɩtu kpee-kpe yɔɔ, ndu ma-lɩmdɩyɩ Moyizi dɔ-ŋ yɔ. . . . Payɩtu takayaɣ kanɛ yɔ kataalɩ ñɔ-ncɔ taa, ɛlɛ ŋɣmaxɣɩɣ kɔ-yɔɔ wɩsɩ nɛ dɔo, nɛ ŋdɔkɩ nɛ ŋla ndu ndu pama ka-taa yɔ tɩ-yɔɔ: Ðɩnɛ ɛlɛ ŋkaɣ dɔkɩsɩ ñɛ-wezuu camiyɛ pɩŋŋ nɛ dɩnɛ ɛlɛ ŋkaɣ ña-tɩ leleŋ nɩs nɛ pɩkaɣ-ŋ dɔmɩnɩs dɛu.” (Yoz. 1:7, 8) Yozuwee dɔm lɔŋ tasɩs mbu pɩ-yɔɔ nɛ ‘pɩdɔmɩnɩ-ɩ dɛu.’ Ye dɔ dɔdɔ dɩlabɩ mbu yɔ, dɩkaɣ wɛnɩs abalɩtu nɛ pɩdɔmɩnɩ-dɔ dɛu dɛ-ɛsɔ setu taa.

w13 15/1 11 § 20

Wɛɛ abalɩtu mbu puyɔɔ yɔ Yehowa wɛ ñɔ-cɔɔ!

²⁰ Ðɩwɛ ɛjadɛ kɩdɛkɛdɩyɛ taa nɛ dɩkatɩɣ kala ndɩ ndɩ; puyɔɔ lɛ, pɩwɛ ɛyɩ kadɛ se ɛpɩ-zɩ nɛ ɛla ɛsɔ sɔɔlɩm. Paa mbu yɔ dɩfɛyɩ dɛ-dɛke. ɛsɔ wɛ dɔ-cɔɔ. Nɛ ɛ-Pɩyalɩ weyi ɛkɛ ɛgɔɛyɛ Ñɩsɩdu yɔ ɛwɛ dɔ-cɔɔ dɔdɔ. Ðɩwɛnɩ dɔdɔ dɔ-koobiya Yehowa Aseyɔdɛ Tɩnaa ɛjadɛ kpeekpe yɔɔ. Koobiya mba pɛ-cɛzɩ 7000000. Pɛwɛ dɔ-hɔɔlɩs yɔɔ, ye mbu dɩwɔlo pɩ-yɔɔ nɛ dɩcɛyɩsɩɣ dɛ-tɩsɩs nɛ dɩ-sɩsɩs tɔm kɩbandu; nɛ dɩlɩlakɩ mbu lɛ, dɩtɔzɩs 2013 pɩnaɣ taa mayaɣ yɔɔ: “Kpa dɔŋ nɛ ŋdɔkɩ kpam. . . . [Yehowa] ñɛ-ɛsɔ wɛ ñɔ-cɔɔ.”—Yozuwee 1:9.

Fezuu taa ñɩm

w04 1/12 9 § 1

Yozuwee takayaɣ taa lɩmayza sɔsɔna

2:4, 5—ɛbɛ yɔɔ Rahaabɩ kaaɛɣzɩ ɛyaa

mba wiyau tiyaa se pañɩnɩ cɔŋiyaa yɔ?

Rahaabɩ dɔ e-wezuu kadɛ taa nɛ ehuuzɩ cɔŋiyaa yɔɔ mbu puyɔɔ yɔ ɛwɛnɩ tɩsɩs Yehowa yɔɔ. Puyɔɔ lɛ, pɩtaakɛnɩ-ɩ kɩɛyɩsɩs se ɛwɩlɩ mba pañɩnaɣ cɔŋiyaa yɔ numɔɔ nɛ po-wolo pala ɛsɔ samay kɩdɛkɛdɩm. (Maatiyee 7:6; 21:23-27; Yohanɛɛsɩ 7:3-10) Toovenim taa lɛ paya Rahaabɩ se ɛkɛ ɛyɩ “sɩɣsɩɣ tɩ pɩtɩŋnɩ tuma yɔɔ” nɛ a-taa naɔɩyɛ lɛ, ɛzɩ-ma ɛtɩwɩlɩ numɔɔ kɩbanɩ wiyau lɩmdɩyaa yɔ. —Yakubu 2:24-26.

20-26 SEPTEMBRE

ÑɩM MBU PɩWɛ ɛSɔTɔM TAA Yɔ | YO-ZUWEE 3-5

“Yehowa wazɩɣ tuma wena tɩsɩs tuyuu-dɔ nɛ dɩlakɩ yɔ”

it-2 63 § 5

Yɔɔrdan

Ðɔŋ dɔŋ lɛ, Yɔɔrdan pɔɔ hɔɔlɩs ŋɔ kɩwɛnɩ Galilee tengɩ nɛ pɩ-tɛɛ kɩŋ yɔ, kɩ-lɩman kɛ kpaxɩnɩ mɛta kɩdɩmɩs nɛ pɩwɔlo mɛtanaa 3 mbu yɔ, nɛ kɩ-walanzi ñɛkɛ kpaxɩnɩ mɛtanaa 27 nɛ pɩwɔlo mɛtanaa 30 mbu yɔ. ɛlɛ yolum alɩwaatu taa lɛ, Yɔɔrdan taa lɩm suu nɛ pɩwadɩɣ kɩdɩlɩmɩŋ yɔɔ, nɛ puyɔɔ lɛ, ka-walanzi nɛ ka-lɩman suyuu. (Yoz 3: 15) Ye Yɔɔrdan pɔɔ kaasuwa yɔ, Izrayɛɛlɩ pɩya abalaa, halaa nɛ pɩya cikpesɩ taapɩzɩ nɛ pɛtɛzɩ-kɛ, kɔzɩ kɔzɩ Yeriikoo tetu cɔɔ. Lɩm wɛ hɔdɛ peedɛ sɩŋŋ nɛ pɩtɩledɩ yɔ, nabɛyɛ sɔway lɩm peedɛ nɛ lɩm kpax-wɛ nɛ pɩdɛna. Paa mbu yɔ, Yehowa dɩɣ Yɔɔrdan pɔɔ taa lɩm numɔɔ nɛ Izrayɛɛlɩ mba pɩzɩ nɛ pɛtɛzɩ-kɛ nɛ lɩm tɩtukunɩ pa-nɩŋgbanzɩ. (Yoz 3:14-17) Pɩnzɩ mɩnɩŋ sakɩyɛ wayɩ lɛ, pɩtɩ ŋɔ kɩ-daxɩ labɩ Eliya alɩwaatu taa, alɩwaatu ndu ɛ nɛ Eliizee paawɛɛ yɔ; nɛ kɩtasɩ labɩ alɩwaatu ndu Eliizee kaawɛ e-dɛke yɔ.—2Aw 2:7, 8, 13, 14.

w13 15/9 16 § 17

Yele Eɔɔ paɣtu kɛnɪ mbu puyɔɔ ña-lanɣiye niɣ lelenɣ yɔ

¹⁷ Ezɪma tuma wena dɪlakɪnɪ tisuu yɔ, asɪɣnɪ-dɔ se dɪtaa Yehowa liu? Mayɣɪ kɛdaɣ ŋga kɔɣɔɔɔɔɔ ezɪma Izrayɛɛli mba su lidau tɛtu taa yɔ kɔ-yɔɔ nɛ ŋna. Yehowa kaaheyi cɔɔɔnaa mba pakpaɣ egbeyɛ dɔɔ adakay yɔ se pɔɔɔ Yɔɔɔɔɔ pɔɔ taa nɛ petɛzi. Elɛ samay tali pɔɔ cɔɔ lɛ, kana se yolum tɛu yeba nɛ pɔɔ su nɛ kawadɪ. Ezɪma Izrayɛɛli mba kay labu? Pacakɪ pɔɔ nɔɔ kpɪtanɣ sakɪye yaa alɪwaatu ndu tɪcɛzi mbu yɔ nɛ lum kɔɔ nɛ pɪpasɪ yaa wɛ? Aayɪ, pata liu Yehowa nɛ pa-lanɣiye pilim nɛ pala ezi epɔɔɔɔ yɔ. Ebɛ li pɪ-taa? Pamawa se: “Cɔɔɔnaa nɪŋgbanzɪ tiitibi lum taa lɛ pɔɔ yele kpem, . . . nɛ cɔɔɔnaa sɪŋ pɔɔ hɛku taa dɛndɛ pɪwɪlaa yɔ Yeriikoo tɛtu cɔɔ nɛ eyaa tɪŋa kɔɔ nɛ petɛzi-kɛ.” (Yoz. 3:12-17, *Contemporary English Version*) Mayɣɪ nɛ ŋna ezɪma pɪlabɪ pɔ-yɔɔ tumɪye sɪŋ alɪwaatu ndu pana lum mbu pɪkpenay lɛɛɛ yɔ pɪsɪŋaa yɔ. Toovenim tisuu mbu Izrayɛɛli mba kaawɛnɪ Yehowa yɔɔ yɔ, pɪɔayɪnɪ cɛyɪsɔɔ mbu puyɔɔ yɔ, pata Yehowa liu nɛ pɔɔɔ ɛ-tɔm yɔɔ.

w13 15/9 16 § 18

Yele Eɔɔ paɣtu kɛnɪ mbu puyɔɔ ña-lanɣiye niɣ lelenɣ yɔ

¹⁸ Toovenim se Yehowa ɛɛlakɪ piti lakasɪ nzɪ sɔɔɔ nɛ ɛsɪɣnɪ ɛ-samay, paa mbu yɔ, ɛwazɪɣ tuma wena kalakɪnɪ tisuu yɔ. Eɔɔ hay-wɛ e-dɔŋ se pala kewiyay tɔm susuu tumɪye ndɪ ɛɔɔ-wɛ yɔ kɛdɛŋa kpeekpe yɔɔ. Nɛ Yehowa Aseyɔɔ Tɪnaa taa weyi ɛkpaɔaa yɔ, Yesu Krɪstu weyi pefezi-i yɔ, eheyi ɛ-tɔmkpɛlɪkiyaa se ɛkay-wɛ dɔɔ nesi tumɪye sɔɔɔɔɔ ndɪ dɪ-labu taa. “Iwolo ɪpɪsɪ ajɛɛ kpeekpe tɔm mɔyaa . . . Piyele nɛ mɛwɛ mɪ-cɔɔ kɪyakɪŋ kpeekpe nɛ pɪkɔɔ pɪtalɪ ɛjadɛ tɛm wiye.” (Mat. 28:19, 20)

Yehowa Aseyɔɔ Tɪnaa sakɪye mba paawɛ fɛyɛ yɔ, pana kpayɪ kpayɪ pa-maymay pɛwezuu cayu taa se Eɔɔ fezuu kɪɔɔɔɔ ha-wɛ abalɪtu nɛ papɪzi nɛ pɔɔɔɔɔɔɔ eyaa mba paasɪŋ-wɛ yɔ, tɔm susuu taa.—*Kalɪ Keya 118:46; 2 Kɔrɛntɪ mba 4:7.*

Fezuu taa ñum

w04 1/12 9 § 2

Yozuwee takayay taa lɪmayza sɔɔɔna

5:14, 15—Akɛ “[Yehowa] sɔɔɔjanaa taa sɔɔɔ”? Sɔɔɔ weyi ewoba nɛ ɛkpazɪ Yozuwee dɔŋ alɪwaatu ndu papayɪ lidau tɛtu mɔɔ yɔ, pɪtɔɔ fɛyɪ se ɛnu paya dɔɔɔ se “Tɔm”, pɔ-tɔɔɔ se Yesu Krɪstu, alɪwaatu ndu ɛtaatikɔmtɪ tɛtu yɔɔ yɔ. (Yohanɛɛsɪ. 1:1; Daniyɛɛli. 10:13) Alɪwaatu ndu dɪnay se Yesu weyi efema nɛ paɔayɪnɪ-hau dɔŋ ɛsɔɔdaa yɔ, ɛwɛ Eɔɔ samay cɔɔ fezuu taa you taa yɔ, pɪkpazɪɣ-dɔ dɔŋ pɪɔɪfɛyɪ!

27 SEPTEMBRE–3 OCTOBRE

ÑUM MBU PɪWE ɛSɔTɔM TAA Yɔ | YOZUWEE 6–7

Posi ña-tɪ nɛ mbu pɪwazɪɣ puyɔ yɔ!

w10 15/4 20 § 5

Kɛzi ñɛ-ɛsa nɛ ataacɔnɪ mbu pɪwazɪɣ puyɔ yɔ

⁵ Pɪnzɪ munɪŋ sakɪye wayɪ lɛ, Izrayɛɛli tu Akan ɛsa seɣti-i nɛ ɛmɪlɪ wɔndu natɔyɔ Yeriikoo tɛtu ndu pɔɔkkaa yɔ tɪ-taa. Eɔɔ kaaɔɔ paɣtu se paɔɔɔ mbu payɪ pɪwɛ tɛtu ndu tɪ-taa yɔ, nɛ pakazɪ wɔndu ndu paɔɔɔ Eɔɔ koozay taa yɔ ti-dɛke. Paapay Izrayɛɛli piya se: “ɪɔɔŋ mɪ-tɪ nɛ itaakpɛndɪnɪ mbu puyɔ-pɔ yɔ pɪ-taa puyɔ nɔɔyɔ kaaɔ.” Akan manɪ paɣtu yɔɔ lɛ, pawaa Izrayɛɛli piya alɪwaatu ndu powoba nɛ poyooni Ayi tɛtu nɛ pa-taa nabɛyɛ sɪ yɔ. Akan tɪyɔɔɔ kɪwɛɛkum mbu

elaba yɔ, pɪkɔɔ nɛ pɪtalɪ alɪwaatu ndu po-
kuli kɪwɛɛkɪm mbu pɪ-yɔɔ yɔ. Akan yɔɔɔdaa
se: “Mana” wɔndu ndu lɛ, “pɪlabɪ-m liu nɛ
mankpayɔ”. Ɛ-ɛsa sɛyɪ-i nɛ piwɔni ɛ-maymay
ɛ-dɪzɔs nɛ pɪkpendɪnɪ “mbu payɪ ɛwɛna
yɔ.” (Yoz. 6:18, 19; 7:1-26) Ɖooɔ ɛ-lanɪyɛ
taa lɛ, Akan liu tɛɛ wɛɛ nɛ pɪkɔɔsɔnɪ mbu
pekizini-i yɔ.

w97 15/8 28 § 2

Ɛbɛ yɔɔ pɪwɛɛ se nɔɔyɔ ɛlabɪ nabuyɔ nɛ pɪfɛyɪ dɛu yɔ, dɪyɔɔɔɔɔ?

Mbu pɔyɔɔ pɪwɛɛ se dɪyɔɔɔɔɔ ye nɔɔyɔ ɛla-
bɪ nabuyɔ nɛ pɪfɛyɪ dɛu yɔ, pɪ-taa nabuyɔ
lɛ se pɪkandɪyɪɔ ɛgbɛyɛ tɛ cɪdɪ cɪdɪ wɛtɔ
yɔɔ. Yehowa kɛ Ɛsɔ weyɪ ɛwɛ keke keke yɔ,
Ɛsɔ weyɪ ɛkɛ kɪdɛdɛu yɔ. Ɛpɔɔsɔ mba payɪ
pɔɔɔɔɔɔɔ se pɛsɛɛ-i yɔ se pɛwɛɛ keke keke fe-
zɔu taa nɛ pe-wezɔu ɔɔyɔ taa. Bibl tasɪy-dɔ
lɔɔ se: “Ɛzɪ piya nɪl sɪŋan yɔ, itaatasi yebu
nɛ kɔdɛyɪ nɔyɔ lɔwɛnɪ dɔoo lɔɔ mɪ-kɪsɪnɪyɪtɔ
taa yɔ, kɪwɛɛnɪ dɔɔɔ mɪ-yɔɔ, ɛlɛ ɛzɪ Kɪdɛdɛu
weyɪ ɛya-mɪ yɔ, mɪ-maymay ɪpɪsɪ kɪdɛdɛ-
ma mɪ-dɔnɛ kpeekpe taa, mbu pɔyɔɔ yɔ
pamawa se: ‘Pɪwɛɛ se ɪkɛ kɪdɛdɛma, mbu
pɔyɔɔ yɔ mɛnkɛ kɪdɛdɛu.’” (1 Pɪyɛɛɪ 1:14-
16) Ɛyaa mba palakɪ kɔzɔɔtɔ lakasɪ yaa
mba palakɪ kɪdɛkɛdɪm yɔ, pɛpɪsɪyɛ ɛgbɛyɛ nɛ
pɔkɔɔnɪ Yehowa pana dɪ-yɔɔ; nɛ ye palabɪ
mbu pɪpɔɔsɔ yɔ nɛ pɔŋɔɔɔɔ wɛtɔ ndu yaa ye
palɪzɪ-wɛ ɛgbɛyɛ taa yɔ, kalɪ pɪ-yeke.—Kpax-
tɔ nɛ nɔmayɪnɪ Yozuwee, ŋɔs 7.

w10 15/4 21 § 8

Kɛzɪ ŋɛ-ɛsa nɛ ataacɔnɪ mbu pɪwazɪyɪ pɔyɔ yɔ

⁸ Krɪstɔ mba toovenim mba pɪzɪyɪ dɔdɔ nɛ
pɔtɔlɪ ɛsa nɛ tomnay kɔdɛyɪ kpaca taa.
Pɔyɔɔ lɛ, Ɛsɔtɔm sɛyɪyɪ-dɔ se dɪŋay pana
nɛ dɪwɛɛnɪ tɪ dɔkɔs, mbu dɪnay nɛ mbu
dɪsɔɔɔɔɔ yɔ, pɪ-hɔɔɔsɔ taa. (1 Kɔɔ. 9:25,
27; kalɪ 1 Yohanɛɛsɪ 2:15-17) Ɛyɔ sɪyɪsɪyɪ

tɔ Yɔɔɔ kaayɔɔɔɔ kpaxɪ nɔɔ kɔdɔmay nɔa
kɛwɛ mbu ɛyɔ nay nɛ mbu ɛyɔ sɔɔɔsɔ yɔ
pɛ-hɛkɔ taa yɔ pɪ-tɔm. Ɛyɔɔɔɔ se: “Maa-
dɔ mɛ-ɛsa payɪ se ataawolo pɛlɛ nɔɔyɔ
yɔɔ kaasɔ.” (Yɔɔɔ 31:1) Pɪtasɪna se Yɔɔɔ
taasɔɔlɪ se ɛtɔkɔnɪ halɔ nɔɔyɔ nɛ ɛ nɛ
ɪ palɔ kɪwɛɛkɪm lɛ, ɛtaatɪsɔɔɔsɔ dɔdɔ se
wɛtɔ ndu tɪwɛɛ ɛ-lɔmayɪza taa. Yesu ŋɪyɪ
se pɪɔɛyaa se dɔ-lɔmayɪza ɛwɛɛ keke keke nɛ
wezɔu kɪdɛkɛdɔs ɔɔyɔ ɛtaapɪsɪ-yɛ alɪwaatu
ndu ɛyɔɔɔɔ se: “Nɔɔyɔ ɛwɛɛ nɛ ɛɔɔnɪ
halɔ nɔɔyɔ nɛ ɛ-liu tɛɛ kɔtɔsɔnɪ-i yɔ, ɛtɛm
labɔ acɛyɛ nɛ halɔ ɛnɔ ɛ-lanɪyɛ taa.”—Mat.
5:28.

Fezɔu taa ŋɪm

w15 15/11 13 § 2-3

Tɔm ndu dɔ-takayɪsɪ kalɪyaa pɔɔsɔ yɔ

Caanau taa lɛ, dɔɔɔ dɔɔɔ lɛ, ɛtɛlɛmwaa wokay
nɛ pɛŋɛyɪyɪ tɛtɔ dɔɔ ŋɪndɔ. Paa alɪwaatu ɛzɪ-
ma pɪtɔkpakɪyɪ-wɛ yɔ, paŋakɪ pana se palazɪ
tɛtɔ taa mba ŋɪm, pɪkpendɪnɪ pɔ-tɔɔnasɪ nɪl
sɪkazɪ-wɛ yɔ. Ɛlɛ Yeriikoo nɔyɛ taa lɛ, tɛtɛɛ
ŋɪm huyɪyaa lɪ tɔɔnasɪ sakɪyɛ yɔɔ. Pɪ-numɔɔ
taa lɛ, takayayɪ nakɛyɛ (*Biblical Archaeology
Review*) yɔɔɔsɔ se: Wɔndu sakɪyɛ ndu palɪ
tɪ-yɔɔ nɔyɛ nɔlɪ taa yɔ, pɪtasɪnɪ ɔsɔ ŋanzɪ
lɛ, pana dɔdɔ tɔɔnasɪ pɛɛ. . . . Nɛ wɛtɔ tɔnɛ
tɪwɛ nɔgɛ kpɛm tɔm ndu Palestiini ɛgɛtɪyɛ
taa tɛtɛɛ ŋɪm huyɪyaa mawa yɔ tɪ-taa. Papɪ-
zɪyɪ pana nɔgɔɔ kɔdɔmɔs yaa nɔgbanɪ naalɛ,
ɛlɛ pɪlabɪ pɪtɪ se papɪzɔa nɛ palɪ tɔɔnasɪ sa-
kɪyɛ nɪl sɪ-yɔɔ.”

Ɛzɪ Masɪ yɔɔɔsɔ yɔ, Izrayɛɛlɪ mba kaawɛnɪ
toovenim se pataalazɪ Yeriikoo mba tɔɔnasɪ
pɛɛ. Yehowa dɔ-wɛ payɪ se pataala mbu.
(Yoz. 6:17, 18) Izrayɛɛlɪ mba wɔbɪ Yeri-
koo tɛtɔ wayɪ yolum alɪwaatu taa, patɔtɛm
tɔɔnasɪ kpaxɔ nɛ tɔɔnasɪ tɔyɪ tɛtɔ taa lɛ.
(Yoz. 3:15-17; 5:10) Ɛzɪma palɪ tɔɔnasɪ sa-
kɪyɛ yɔɔ Yeriikoo nɔyɛ taa yɔ, pɪwɪlɪyɪ se

aliwaatu pazi yem Izrayeeli mba kpayaa ne peñeyinu tetu ndu ezi Bibl yocoduu yɔ.

4-10 OCTOBRE

ÑILM MBU PLWE ESOTOM TAA Yɔ | YOZUWEE 8-9

“Lon weyi Gabawɔɔ Mba yɔɔ tɔm kpɛlikɛ-dɔ yɔ”

it-1 1046

Gabawɔɔ

Ki ne Yozuwee pɔ-tɔm. Yozuwee aliwaatu taa le, Kanan ajɛɛ lubɛ wena puwɛɛ se edɔzi-yɛ yɔ, a-taa naɔiyɛ le Hivi mba ejade ndi payax se Gabawɔɔ yɔ. (Wp. 7:1, 2; Yoz. 9:3-7) Payaxax Gabawɔɔ mba dɔdɔ se Amoori mba, mbu puyɔɔ yɔ hiɔɔ ndi payaxaxnaɔ dɔn dɔn Kanan mba tɔnɔ. (2Sam. 21:2; kpay-tu ne ηmayzɔni Kide 10:15-18; 15:16) Gabawɔɔ mba tɔla ezi Kanan mba yɔ mbu puyɔɔ yɔ, panɔ pɔ-taa se paa paawɛ-ni soɔjanaa mba pɛwɛ dɔn yɔ ne pɛ-tetu kaapayɔɔ siɔn yɔ, paakax pɔzɔɔ ne pakadɔni Izrayeeli mbu puyɔɔ yɔ, pɛ-Eso Yehowa wɛɛ ne elaki you pɔ-lone taa. Puyɔɔ le, aliwaatu ndu Izrayeeli mba dɔzi Yeriikoo tetu ne Ayi tetu yɔ, Gabawɔɔ mba, pɔzɔɔ fɛyi se pikpendɔni Hivi mba tetu naadozo lɛtu, pɔ-tɔɔ se Kefira, Beerɔɔɔ ne Kiriyati-Yeyarim mba dɔdɔ (Yoz. 9:17) tiyi eyaa Yozuwee cɔɔ Gilgaali se pa ne Izrayeeli, pala lanheziyɛ. Mba petiyaa yɔ, paasu wɔndu ndu tɔpɔnaa ne tɔciyi ne pa-naatangbala ñewɛɛ dɔdɔ mbu. Pedixzinaa se Yehowa nesi kaa-wɛ mbu putali Ejipiti mba, ne Amoori mba awiya Sihɔɔni ne Oogi yɔ pɔ-taa. Elɛ palabi lɛxtu ne patɔyɔɔɔ mbu putali Yeriikoo tetu ne Ayi tetu yɔ, mbu puyɔɔ yɔ piyeki ne eyaa mayzɔ se tɔm ndu tititaliti “dɔɔɔ polin taa ejade” ndi dɔ-taa pɔyɔɔɔɔ se palɔnaa yɔ. Mba paade Izrayeeli samax nɔɔ yɔ, patazi

tɔm taa le, petisi ne paɔɔ-wɛ ne egbeyɛ se paalɔziɔ pɛ-weziɔ.—Yoz. 9:3-15.

w11 15/11 8 § 14

“Taataa liu ña-maymay ñɔ-lɔnsɔnde”

¹⁴ ðititali pilim; puyɔɔ le dɔ-tɔnɔ payɔɔ hali pikpendɔni ezɔtɔyaa mba papɔ fezuu taa yɔ, puwɛɛ se dɔkpa dɔ-tɔ ne dɔtaaye le Yehowa ñɔɔ se edɔyi-dɔ aliwaatu ndu dɔcayɔɔ lɔmayziyɛ naɔiyɛ kpayɔ yɔ. Yele ne dɔyɔɔ-dɔ Yozuwee, weyi elɛxtɔ Moyizi lone taa yɔ ne Izrayeeli taa eyaa mba pasɔtɔyaa yɔ pa-kɔdɔ tɔm. Gabawɔɔ mba labɔ lɛxtu ne puwɛɛ ezi dɔɔɔ polin ejade naɔiyɛ taa palɔnaa yɔ ne powolo pɔ-cɔɔ. Patɔɔɔ se patɔɔ Yehowa lɔmayza, elɛ pala lanheziyɛ ne Gabawɔɔ mba ne pa ne wɛ paɔɔ egbeyɛ. Paa Yehowa edɔ nesi pa-dama nɔɔ mbu yɔ, eyeba ne pama ezɔma patɔɔni se patɔɔ lɛ-lɔmayza yɔ pɔ-tɔm Bibl taa se pikpɛlikɛ-dɔ lɔn.—Yoz. 9:3-6, 14, 15.

w04 15/10 18 § 14

“Kilimi tetu yɔɔ”

¹⁴ Gabawɔɔ mba tiyi eyaa mba yɔ, pɔyɔɔɔɔ se: “**Dɔɔɔ polin taa ejade** taa ña-lɔmɔyaa lɔnaa ne pɔkɔɔ Kɔbayɔ ñɛ-Eso hiɔɔ taa.” (Yoz. 9:3-9) Pɔ-wɔndu ndu posuwa yɔ ne tɔɔnax ηga pɔdɔkaa yɔ, pɔwɔlax se puwɛ ezi palɔni polin taa yɔ elɛ toovenim taa le, Gabawɔɔ kaaposini Gilgaali ne kilomɛtanaa 30 mbu yɔ. Yozuwee ne samax ñɔndɔnaa pa-taa kaatɛmni tɔm ndu peheyi-wɛ yɔ, puyɔɔ pa ne Gabawɔɔ mba ne ajɛɛ wɛna aañɔtɔni-ku yɔ paɔɔ egbeyɛ. Ezɔma pataakɔɔ ne pehiyɔɔ yɔ pi-dɛke puyɔɔ Gabawɔɔ mba labɔ aji-tu ndu? Pɔtɔke pi-dɛke puyɔɔ, elɛ paasɔɔlaa se pɔ-tɔm ekedɔni Izrayeeli mba tɛ Eso. Yehowa tisi tumiyɛ ndi paɔɔ Gabawɔɔ mba yɔ dɔ-yɔɔ ne papɔɔ mba “paxax dɔɔ ne poluu lɔm eyaa samax” yɔ. (Yozuwee 9:11-27) Gabawɔɔ mba wobi pɔ-yɔɔ ne poluzuu pa-tɔ ne pɔsɔɔli faaa se palaki paa tumiyɛ ndi

Yehowa setu taa. Pɔtuɔ fɛyɩ se pa-taa nabɛ-ye kaawe Netiinim waa mba palɩni Babilɔɔni ne papɩsi ne pala tumiye kpaan ngu paɗay-ni mau yo ki-tɛɛ yo. (Esdrasɩ 2:1, 2, 43-54; 8:20) Ɖɩpɩziy ne ɔɩmayzɩni pɛ-wɛtu ye ɔɩɳa-ki pana se lanheziye ewee ɔa ne ɛso ɔɛ-heku taa ne ɔɩtisiy faaa se ɔɩluzi ɔa-tɩ ne ɔɩla paa tumiye ndɩ le ɛ-setu taa yo.

Fezuu taa ñum

it-2 523

Tuɔ yɔɔ puzuu

Yehowa kaaɔu paɣtu ndu Izrayɛɛli yo tɩ-taa le, puwɛɛ se popuzi kiwɛɛkɩm laɔaa nabeye ɔau yɔɔ alɩwaatu ndu petem-we kuɔ yo ne pekɛni mba ‘ɛso lo pɔ-yɔɔ nɔɔ yo’ se samay ɛna-pu ne pikɛni-ke niye wɩɩɩ. Weyi popuzi e-tomnay ɔau yɔɔ mbu yo, puwɛɛ se petisi-ke puɔɔ ne ɔoo yu ne pepim-ke; ye peyebi-ke ɔau yɔɔ mbu ɔoo kpeekpe yo, pepisiy tetu ndu ɛso ha Izrayɛɛli mba yo. (Wp. 21:22, 23) Izrayɛɛli mba ɔɔɔay paɣtu ndu tɩ-yɔɔ, paa weyi pakowa yo ɛtiɛ Izrayɛɛli tu yo.

11-17 OCTOBRE

ÑUM MBU PɩWE ɛSɔTɔM TAA Yɔ | YO-ZUWEE 10-11

“Yehowa lakɩ you Izrayɛɛli yɔɔ”

it-1 48

Adoni-Zedeki

Ɛɛke Yeruzalem wiyau alɩwaatu ndu Izrayɛɛli mba muway lidau tetu yo. Adoni-Zedeki kpɛndɩ Yɔɔɔɔɔɔn wɩsi ɔɩɔuyɛ taa awiya cikpena lɛɛna yɔɔ ne pakadɩni Yozu-wee weyi ɛlakay-we ne you se ɛmu pɛ-tetu yo. (Yoz 9:1-3) Paa mbu yo, Hiivi ñuma mba paawe Gabawɔɔ yo paɔu lanheziye egbeyɛ ne Yozuwee. Pɩsa ne ɛkadɩni mpa pesɛy

ne paɔuɩ kuyuu koyindu le, Adoni-Zedeki kpɛyɩ ɛ-sɔɔɔɔɔɔɔɔ ne pikpɛndɩni Amoni mba awiya naanza ne ewolo ne ɛñɛyɩ Gabawɔɔ ne ɛlabɩ-ku ne you. Pɩlabɩ piti kpem ɛzɩma Yozuwee pɩzaa ne ɛya Gabawɔɔ mba ñuu ne ɛwa ajɛɛ ana a-sɔɔɔɔɔɔɔɔ yo, ne puyɔɔ le, awiya ana ase ne aɔɛɛ Makeda ne palu a-yɔɔ peede kaau pɔu nakuyɩ taa. Yozuwee maymay ku Adoni-Zedeki ne awiya naanza waa lalaa, Adoni-Zedeki ɛnu ɛ-sɔɔɔɔɔɔɔɔɔ ɛsɩndaa ne epuzi-we ɔan yɔɔ. Puwayɩ le papɩsɩni po-tomnasɩ ne pɛpɛɔɩ kaau pɔu ngu ki-taa ne kɩpɩsi pa-pɩlau.—Yoz 10:1-27.

it-1 1028

Ɖɔm pɛɛ

Yehowa labɩni-ye tumiye. Ɖɔm pɛɛ kɛnɩni ɔɔɔ weyi Yehowa labɩni tumiye alɩwaatu natuyɩ taa ne eyele ne tɔm ndu ɛyɔɔɔɔɔɔ yo, tɩla ne ɛɩzi e-ɔɔɔɔɔɔɔɔ ne ɛwɩɩ. (Keya 141:1, 8; Iza. 30:30) ɛlabɩni-ye tumiye kajalay ɔɔɔ alɩwaatu ndu ɛkɔni kuñɔɔɔ lube ñungu caanao taa Ejipiti yɔɔ yo. Puke ɔɔm pɛɛ tɛu ngu kiwɛɛki hayɩm taa ñutu ne tɔɔɔnasɩ, kɩpuɩti tɩɔ ne kɩku ɛyaa ne kpɩna wena aawe hayɩm taa yo, ɛɛ kɩtɩla nabuyɩ Izrayɛɛli ñuma mba paawe Goseɛni yo. (Ejl. 9:18-26; Keya 77:47, 48; 104:32, 33) Puwayɩ, Izrayɛɛli ñuma mba Yozuwee ɔɛ-we nɔɔ yo, paawe lidau tetu taa ne powolo se paya Gabawɔɔ ñuma mba Amoni awiya kagbanzi kaawoba se poyooni-we yo pa-ñuu le, Yehowa labɩni tumiye ɔɔm pɛɛ sɔɔɔɔɔɔɔɔ ne ɛku Amoni ñuma mba. Puwiye mba pasɩbi ne ɔɔm pɛɛ yo, pɛɛɛɛɛ mba Izrayɛɛli mba kuwa yo.—Yoz. 10:3-7, 11.

w04 1/12 11 § 1

Yozuwee takayay taa ɩmayza sɔɔɔɔɔɔ

10:13—ɛzɩma lakasɩ nzi sɩpɩziy ne sɩla? “ɛzi nabuyɩ kpaɩ [Yehowa]”, ɛnu weyi ɛɩzi ɛsɔɔɔɔɔɔɔɔ ne tetu yo? (Kide Tɛɛ Tɔm 18:14) Yehowa ɛsɔɔɔɔɔɔɔɔ yo, ɛpɩziy ne ɛtɩɔɔni lakasɩ

nasiyl yoo ne eyele ne eyu weyi ewe tetu yoo yoo, enay wisi ne fenay le, pilabi-i ezi pasin-
haa yoo. Yaa epiziy dodo ne esinziy ezuma
wisi ne fenay poodu yoo, ele eyele ne nalumi-
ye ndi pahay yoo, diwee nanduu yoo. Paa
pitike suwe yoo, wetu ndu tititasi labu “ki-
yaku nakuyu” kaav.—Yozuwee 10:14.

Fezuu taa ñim

w09 15/3 32 § 5

Töm ndu qa-takayisi kaliyaa poodu yoo

Pitipoozi se dumaazi se fezuu kideedu di-
yina ne pama takayisi nasiyl mbo puyoo
yoo poyoodi si-töm Bibl taa ne palakayni-si
tumiye aliwaatu ndu ti-taa. Ele Yehowa kan-
diyi takayisi nzi payi si-taa pama “de-Eso
töm” yoo si-yoo; ne ‘sikaay weu tam’ (Izaa-
yii 40:8) Eee, mbo Yehowa Izaa se piwee
Bibl takayisi, nzi sikipendi 66 ne dilakini-si
tumiye sooo yoo si-taa yoo, mbo deyi deyi
pipoosuu-du se pisa ne ‘dimuni camiyee,
pooosuu-du camiyee ne dipizi ne dila paa tu-
miye kibande ndi.’—2 Tim. 3:16, 17.

18-24 OCTOBRE

ÑIM MBU PIWE ESOTÖM TAA YÖ | YO- ZUWEE 12-14

“Ña Yehowa ne ña-lanjiye pilim”

w04 1/12 12 § 2

Yozuwee takayay taa lumayza soosona

14:10-13. Paa eweni pinzi 85 yoo, Kaleeb
poozaa se padu-i tumiye kaqe ñinde naqiyee.
Ndi le se ela you ne emu Ebrooni egeetiye.
Anak ñuma mba patali eyaa kpem yoo, mba
paaweni egeetiye ndi di-taa. Yehowa sinu-i
ne epizi ne ewa you ne Ebrooni pisi dijozi-
ye tetu. (Yozuwee 15:13-19; 21:11-13) Kaleeb
kidaa seytiy-du se ditaase soodu teokrasi
tuma wena a-labu we-du kaqe yoo.

w06 1/10 18 § 11

Tisuu ne Eso soodu seu tha-ñ abalito

¹¹ Tisuu mbo, pitike mbo pileyziy yoo. Piwee
ne pipayiy aliwaatu ndu dicaki wezuu ne
pilaki noo kudumay ne toovenim, aliwaatu
ndu ‘didiy’ ne ‘dina’ toovenim wazasi
yoo; aliwaatu ndu dina se Eso cosuu da-
adima yoo yoo ne aliwaatu ndu dina se
Yehowa wee ne ediyiy-du de-wezuu cayu
taa yoo. (Kexa 33:9; 1 Yohanneesi 5:14, 15).
Pituu feyi se Yozuwee ne Kaleeb pe-tisuu
ceyisi camiyee aliwaatu ndu padu camiyee
lakasi nzi Eso labi-we yoo. (Yozuwee 23:14)
Iyele ne diyoosdi si-taa nasiyl töm. Yehowa
kandiyi po-yoo ne patisi kañibusuu taa
ezi eeyoodu yoo. (Kigaloo 14:27-30; 32:11,
12) Paalabi tuma soosona ne abalito pinzi
lofo. Pinzi nzi pakpay ne pamuni Kana
ejade. Kedezay deqe le, pacay wezuu ne pi-
dayi ne peweeni tomnay taa alaafiya ne
hali papizi ne pamu tetu ndu pwayi pa-
tayaa ne pecebi-we yoo. Yehowa wazi mba
pese-i ne siyiy wetu ne abalito yoo kpem!
—Yozuwee 14:6, 9-14; 19:49, 50; 24:29.

Fezuu taa ñim

it-1 1032

Gebal

Yozuwee aliwaatu taa, Yehowa kaayoodaa
se “[Gebal] mba tetu” we tetu ndi ndi ndu
piwee se Izrayeeli mba umu yoo ti-taa. (Yo-
zuwee 13:1-5) Nabeye yoodu se töm ndu
titike toovenim mbo puyoo yoo, Gebal we
dooo Izrayeeli hayo kin (kiiposini Daani ezi
kilometawaa 100 mbo yoo ne hayo kin). Ne
piwiliy se widiyi Izrayeeli mba titoo ti-yoo
kewiyitu kaav. Lonjindaa nabeye yoodaa se
Ebree töm pee naaye hizuni mayay kane
ka-taa. Ne kide tee le, paamawa se “tetu
ndu titamni Liban yoo” yaa ‘piwolo ne pisi-
ni dooo Gebal mba kamay yoo.’ Ele piwee

se dɪtɔzɪ se **mbu pɪwɛɛ se Izrayɛli mba ɪla** nɛ pamu tɛtu ndu yɔ, pɪ-tɔm Yehowa yɔɔɔɔɔ Yozuwee 13:2-7 taa. Ye mbu pɪpɪzɪy nɛ pɪla se ɛzɪma kɪtaawɛɛ sɪxɪsɪy yɔ pɔyɔɔ ɪɛ, kɪ-tɪpɪzɪ nɛ kɪmu Gebal.—Kpax-tu nɛ ɲmaxzɪnɪ Yozuwee 23:12-13.

25-31 OCTOBRE

ÑIM MBU PɪWɛ ɛSɔTɔM TAA Yɔ | YO-ZUWEE 15-17

“Kandiyl ñim sɔsɔm mbu pɛɛɛɪ-ɲ yɔ pɪ-yɔɔ”

it-1 1101 § 2 Ebrɔɲ

Alɪwaatu ndu Izrayɛli mba wɛɛ nɛ palakɪnɪ you Kanaɲ mba ɪɛ, paɔɪzɪ Ebrɔɲ mba pɪ-kpɛndɪnɪ Kewiyax (pɪkɛxɪnɪ wiyau weyi ɛɛɛɪzɪ Hoham lone taa yɔ). (Yoz. 10:36, 37) ɛɛ paa Izrayɛli piya mba Yozuwee dɪyaa yɔ pacamɪ Kanaɲ mba dɔɲ yɔ, pataasɪy sɔɔja-naa kpaagbaa se pɔɔɔɲnɪ mba pawabi-wɛ yɔ pɔ-yɔɔ. Pɪtɪla alɪwaatu ndu Izrayɛli mba lakax you hɔɔɔɔ ɪɛkɔ taa yɔ, Anak mba pɪ-saa nɛ pacax Ebrɔɲ. Pɔyɔɔ pɪkɔm nɛ pɪpɔzɪ se Kalɛɛb (yaa Yuuda pɪyalaa mba Kalɛɛb dɪyaa yɔ) paɔaxɪnɪ muu tɛtu ndu pɔwayɪ. (Yoz 11:21-23; 14:12-15; 15:13, 14; Th 1:10) Paacalɪ ɛɛɔɔ Ebrɔɲ Yuuda ɛɛjɛwiye taa tu Kalɛɛb, ɛɛ pɔwayɪ ɪɛ, papɪsɪ-tu kɪɔɔɔɔɔ nɛ tɪkɛ dɪɔɔɪyɛ tɛtu. Tɪkɛ dɔɔɔ ɔɔɔɔnaa tɛtu. Paa mbu yɔ, Ebrɔɲ tɛtu nɛ ti-lona cikpena pɪkɛ Kalɛɛb nɛ ɛ-lulɔɔ taa mba pɔyɔ.—Yoz 14:13, 14; 20:7; 21:9-13.

it-2 1097 Kɪjɛyuu tumɪyɛ

Bibl alɪwaatu taa ɪɛ, dɔɲ dɔɲ ɪɛ, paɔɔway ɛyaa kɪjɛyuu tuma nɛ ye pamu nabɛyɛ tɛtu yɔ papɪsɪy-wɛ yomaa. (Wp. 20:11; Yoz. 16:10; 17:13; ɛst. 10:1; Iza. 31:8; Witu 1:1)

Izrayɛli mba kaakɛ yomaa nɛ paɔɔɔ-wɛ kɪjɛyuu tuma nɛ ɛjɪpɪti ñɪma wɪɪɪy-wɛ ñaɲ alɪwaatu ndu pamaxax kɔɲ weyi payax se Pitoom nɛ Raamsɛɛsɪ yɔ. (Ejl. 1:11-14) Pɔ-wayɪ pɔkɔma nɛ pasuu Lidau Tɛtu taa ɪɛ, dɛndɛ ɛzɪ paɔɔɔm Yehowa paytu yɔɔ nɛ pɔɔɔɔnɪ Kanaɲ mba tɪɲa nɛ paɔɪzɪ-wɛ ɪɛ, Izrayɛli mba yɛbi-wɛ nɛ pɛwɛɛ wezuu nɛ paɔɔ-wɛ tuma. Pɪyɛba nɛ pɔkɔɔ nɛ pɛwɛɛnɪ dɔɲ kɪɔɔɔɔɔɔɔ Izrayɛli mba yɔɔ nɛ papaxzɪ sɛɔ ɛɛtɪm ɛɔɔnaa. (Yoz. 16:10; Th. 1:28; 2: 3, 11, 12) Wiyau Salomɔɔ wobi pɪ-yɔɔ nɛ ɛɔɔ Kanaɲ mba, Amoori mba, Hiiti mba, Perizi mba, Hivi mba lulɔɔ taa piya kɪjɛyuu tuma.—1 Aw. 9:20, 21.

it-1 390 § 4 Kanaɲ

Paa Kanaɲ mba sakɪyɛ ɪtɪsɪ alɪwaatu ndu pamuway pɛ-tɛtu yɔ, papɪzɪy nɛ pɔyɔɔɔɔ se “[Yehowa] ha Izrayɛli tɛtu kɛɛkɛ, ndu ɛɛɔɔnɪ pa-caanaa se ɛhax-wɛ” yɔ nɛ ɛyɛba nɛ pɛhɪy ‘hɛzɪyɛ’ aɛɛ wɛna aɔɔ-wɛ nɛ ata yɔ a-ɔɔɔ nɛ “tɔm kɪbandu ndu Kɪbayɪ kaaheyɪ Izrayɛli dɪɪɪ yɔ tɪ-taa paa kɔɔɔmtu tɪɔɛ yɛm falaa, ɛɛ tɪ-tɪɲa payɪ tɪ-laba.” (Yoz. 21:43-45) Aɛɛ wɛna aɔɔ-wɛ nɛ ata yɔ aɛɛhax-wɛ sɔɔɔndu nɛ pɔyɔɔ ɪɛ, ataa-pɪzɪy se alabi-wɛ kɪɔɔɔɔɔɔ nabuyɔ. ɛɔɔ kaatem-wɛ heyuu se ɛkax dɔɔnɔɔ Kanaɲ mba pɛ-ɛsɪndaa “pazɪ pazɪ” se pɪsa nɛ ñɪtu taa kpɪna itaahuu nɛ akuyɪ pɔ-yɔɔ. (Ejl. 23:29, 30; Wp. 7:22) Paa Kanaɲ mba kaawɛnɪ you kɛɛkɛɛnaa mba pɔ-yɔɔ nɛ sɪsɪ nɛ you wondu ndu tɪkpaɔɪ pa-ñɪndu yɔ, alɪwaatu ndu payɪ Izrayɛli mba tɪpɪzɪ nɛ pamu ageeta naaye yɔ, paapɪzɪy nɛ pɔyɔɔɔɔ se Yehowa ɔɔɔ pɪɪnaa yaa pɔyɔɔɔɔ se ɛtɪɔɔ ɛ-tɔm yɔɔ. (Yoz 17:16-18; Th 4:13) ɛɛ kɛɔɛsɪ wɪɪɪy se pawabi-wɛ mbu pɔyɔɔ yɔ patɪɔɔkɪ pɛ-sɪxɪsɪy wɛtu.—Kɪɔ 14:44, 45; Yoz 7:1-12.

Fezuu taa ñum

w15 15/7 32

Ŋɲsim-tu?

Ɛzi laɲ sakiye kaawee Izrayeeli ɛzi Bibl keɗe-si wɩɩɩ yɔ? Bibl yɔɔɔɩ se laɲ kaawe Lidau Tetu haɔliɲ nuyi taa ne tiɲ ‘kaatoɣaa’. (1 Aw. 10:27; Yoz. 17:15, 18) Ɛle nabeye pitɩɣ ne pɔɔɔɲ se tɔm ndu tuɩɩɩɣ ne tike toovenim mbu puyɔɔ yɔ, soɲɔ haɔliɲ ɛni u-taa laɲ feyi ne patisa se laɲ kaawe peeɗe caanaɩ taa.

Takayaɣ nakeye (*Life in Biblical Israel*) yɔɔɔaa se “laɲ kaawe caanaɩ taa Izrayeeli taa kpem ne pikpaɗi leeleeɣɔ.” Ɖoɲ ɗoɲ le, tiɲ une uɲɔɩ piyisi yɔɔ: Tiɲ weyi payaɣ se *pin d’Alep* (*Pinus halepensis*) yɔ, *Palestine* tiɲ weyi uɲɔ ɗama ɔɔɔ yɔ (*Quercus calliprinos*), ne ɔɔka wena payaɣ se *térébinthe* (*Pistacia palaestina*) yɔ. Ne *sycomores* tiɲ (*Ficus sycomorus*) ñaatoɣi *Shéphéla* taa, Yuuda piyisi egeetiye ndi ɗiwe Yuuda ejaɗe heku taa poɲ ne Mediite-raanee kidiiliɲ pe-heku taa yɔ.

Takayaɣ nakeye (*Les plantes de la Bible*) yɔɔɔaa se tiɲ titasi weɩ Izrayeeli haɔliɲ nuyi taa soɲɔ. Ɛbe ɔɔɔ pilnaa? Takayaɣ ŋga kɔyɔɔɔɔɔ mbu pi-ɔɔɔ pilnaa yɔ pi-tɔm le, kɔɔɔ se: “Ɛyo kuli setu tiɲ ne ɔɔka kadaɗaɣ se piɔa ne ewaliɩ ɛ-hayim ne ɛ-kpina ñito ɗiɔɔɔɔ yaa emanɩ kuduyun ne epuzini miɲ ɗɔɗɔ.

